

S z a k o l c z a y L a j o s

Tűzzománc világom

/ Kopócs Tibor kiállítása a pannonhalmi

Bencés Gimnázium Galériájában

Két évvel ezelőtt a dunaszerdahelyi kiállításon már megtapasztalhattuk, hogy a tűzzománcok milyen fontos szerepet töltenek be az életműben. Nem véletlen, hogy az egész pályát teljességében mutató tárlaton a festmények, grafikák és tűzzománcok száma – csaknem száz mű került terítékre – megegyezett. Tehát a kivitelezést (technika, stb.) és a műfaji bravúrokat tekintve is valaminő harmónia jellemzi a *couleur locale* látomásait az egyetemesség irányába mozdító oeuvre-t.

A művész a mostani kiállításán látható műveken sem csinált mást, mint a sok évtizedre visszanyúló életmű más jellegű darabjain: a Csallóközt, vagyis a szülőföldet jelölte ki, a gondolkodását, érzelmi kitárulkozását nagyon is meghatározó központnak. (Nem véletlen, hogy megannyi műve Lőcsei Pál mester előtti tisztelgés.) Hogy a biblikus telítettség – pontosabban, a bibliai jelképrendszer messze sugárzó hatása – a tűzzománc képeken (is) kimutatható, nem másból ered, mint a sorsvállalás azonoságából. Hiszen a krisztusi fényben megdidergő felvidéki ember – ha kicsinyben is, ám megrendítő módon – ugyanazt a Golgotát járja be, mint az évezredes bölcsességet, a kitartás és áldozatvállalás fenségét életerővé alakító Úr.

Eme áldozatvállalásnak egy kissé profán változatai is lehetnek – lásd az *Íme a NŐ – Csallóközi Golgota* (1996) című, több szimbólumot egybefogó alkotást, vagy a *Militáns angyal* (1996) ki tudja kit (a férfit?) fenyegető menetelését –, de a tűzzománcok arzenálja szinte teljességében a bibliai tanítás mély erkölcsiségét, a „*főszereplők*” (Jézus, Mária, Péter,

Illés, János, Jakab, stb.) megszenvedett életútjának sokszor fénylő drámaiságát hangsúlyozza. Az óvó szeretetet (*Mária gyermekkel* – 2000), az együvé tartozás figyelmeztető otthon-melegét (*Jézus, János és Pál apostol* – 2000) és Krisztus másodszori eljövetelenek jövendölését (*Illés szekere IX.* – 2007).

A szakrális hagyományhoz köthető ikon-szerűséget, vagyis annak misztikáját Kopócs föltöri. Az itt látható minden szépség ellenére talán csak a *Mária gyermekkel* és az *Utolsó vacsora – Hommage a Lőcsei Pál mester* (2000) mondható oltárképnek. Szó se róla, a művész ugyan alkalmazkodik a *Jelképtár* sugaraival egyetemességé tágítható képi megidézéshez, ám fölöttébb rajzos személyiségjegyeivel tüntet, amelytől a groteszk sem áll távol (*Szárnyasbika* – 1997). Amelyben a *flóra* és *fauna* (és megannyi bibliai kel-lék-mozzanat) éppúgy fontos szerepet játszik a nő, mint az Éden kristályát fölragyogtató és testi hatalmával – erotikájával – eltakaró embertársunk. Hogy értsük az átszellemítés varázslatát, csak egyetlen példát – rengeteg van belőlük – említsünk, ami többek közt az élet és halál jelképévé is válhat, mert az embert hamar elragadhatja az Úr: „*olyanok, mint a reggeli álmom, mint a sarjadó fű, reggel kihajt, kiszől-dül, estére lekaszálják és elszárad*” (Zsolt 90,5k).

A megfeszítettés pózai (mindannyiszor kiinduló-pont Krisztus kereszthalála) különböző ábrázolás módokat szülnék. S ami bennük érdekes, a korpusz, vagy annak megannyi helyzetmozzanatát viselő test – a madár röptéséhez kapcsolható szabadság-szimbólumot eszünkbe juttatva – olykor kiszabadul végzetes rabságából. Eme szárnyalásnak

Kopócs Tibor festő, zománcművész és Szokolczay Lajos művészeti író a kiállítás megnyitóján

János evangélista / 2005

dr. Borián Elréd OSB, bencés tanár, Kopócs Tibor festő/zománcművész és Szokolczay Lajos művészeti író a kiállítás megnyitóján

Madárember II. / 1997

jellegzetes példái, bravúros háttéralakzatokkal, az 1997-es *Madárember I-II.* és a *Madárember III.* (1999). A keresztről való leszakadás illúziója oly erős, hogy valósággal észlelhető a fölfelé dinamikája is. Hogy a madarak előképei az apostoloknak, akik az egész földet bejárva Isten ígését hirdetik – az Úr emígy szólt: „Az égen, a föld felett pedig röpködjenek a madarak” (Ter 1,20) –, ahhoz kétség nem fér.

Látható, alapvető a tűzzománcok biblikus meg-alapozottsága. Akár az *Illés szekere IX.* népmesei izgalmát vesszük (már ami a megjelenítés módozatát illeti), akár a fő motívumként előlépő bika mint megnyíló hegytömeg, mint drámaian szikrázó ég tonnányi súlyában ugyancsak stabil jelenlétét – *János apostol megkísértése* – 2005; *Jelenések könyvéből* (é. n.); *Szent Antal megkísértése* (é. n.) –, evvel az ábrázolással a mítosz költözik le a csallóközi földre.

Kopócsnak sikerült a csak rá jellemző „léket” egyidejűleg helyi érvényességűvé és egyetemes kisu-gárzásúvá avatni. Amelynek örvényében nem csupán a Szent jelenik meg, hanem festményeinek és tűzzománcainak legsokoldalúbb alakja, „bűnbánó” társa, a nő is. *Ars poeticája* (2013) az égi és földi motívumaival mindennél jobban érzékelteti ezt a földszagot is.

Az az igazán bravúros, ahogyan a művész a keretből – megtartván a kompozíció teljességét – kilép. Erre példa az *Utolsó vacsora* (fa) motívumkincsben

gazdag lombkoronája. A törzs és a gyökerek (mint védőháló, mint oltalmazó egység) Jézust és tanítványait takarják. Az alakok hagyományos rajzában, vallanak a tekintetek, ott a – jobb szó híján – tépelődő, drámát megelőző búskomorság. Evvel szemben a *Táltos ménes* (1996–1997) című triptichon, a kiállítás egyik, ha nem a legjobb darabja, a rajzos néprajzi elemeket, az ősiségben fogant ma elszabadult „táncos” vonalainak az eldorádóját kirívóan érzéki gazdagsággal jeleníti meg. Kopócs tűzzománcainak, egy kis megengedéssel, ez az örömtánca.

Utolsó vacsora / Hommage à Lócsei Pál mester, 2000

Fotó: Miglinczi Éva, Molnár György